

SEKİZİNCİ SINIF TÜRKÇE DERSİNDE ÖĞRENCİLERE ŞARKI SÖZLERİYLE SÖZ SANATLARININ ÖĞRETİLMESİ¹

Yasemin KURLU*

Öz

Bu araştırmanın amacı sekizinci sınıf Türkçe dersinde öğrencilere şarkı sözleriyle söz sanatlarının öğretilirliğinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda “Sekizinci sınıf Türkçe derslerinde kullanılan şarkı sözlerinin öğrencilerin söz sanatlarını öğrenmelerine etkisi nedir?” ve “Sekizinci sınıf Türkçe derslerinde şarkı sözleriyle söz sanatlarını öğrenmede cinsiyet açısından bir farklılık var mıdır?” soruları cevaplanmıştır. Araştırma nicel araştırma yaklaşımı temelinde tek gruplu ön-test, son-test zayıf deneysel desene göre tasarlanıp yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini Erzurum’un Pasinler ilçesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen, sekizinci sınıfta öğrenim gören 19 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Türkiye geneli yapılan sınavlarda söz sanatları konu içeriğiyle ilgili soruların maddelerle oluşturulan 20 soruluk “Söz Sanatları Testi” kullanılmıştır. Araştırma 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı’nın ilk yarıyılında 2 hafta boyunca Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir okulda yürütülmüştür. Araştırmada ilk olarak içeriğinde söz sanatlarıyla ilgili farklı örneklerin bulunduğu şarkılar seçilmiş ve şarkı sözleriyle çalışma kâğıtları hazırlanmıştır. Ders sürecinde öğrencilere söz sanatlarını içeren şarkılar dinletilmiş ve şarkılarda söz sanatlarıyla ilgili kısımlar incelenmiştir. Çalışma kâğıtlarında söz sanatlarıyla ilgili etkinlikler yapılmış ve öğrencilerden seçtikleri söz sanatıyla ilgili şarkı örneklerini bulmaları ve arkadaşlarıyla paylaşmaları istenmiştir. Ön-test ve son-test olarak uygulanan “Söz Sanatları Testi” ile elde edilen veriler düzenlenmiş, betimsel ve fark istatistikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin ön-test ve son-test ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle sekizinci sınıf Türkçe derslerinde kullanılan şarkı sözlerinin öğrencilerin söz sanatlarını öğrenmelerini olumlu yönde etkilediği ifade edilebilir. Şarkı formunun Türkçe dersinde farklı konuların öğretilmesinde kullanılıp kullanılmayacağı yeni araştırmaların nesnesi olabilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Türkçe dersi, Şarkı sözleri, Şarkılar, Söz Sanatları.

Teaching Story Arts Through Lyrics in Eighth Grade Turkish Lesson

Abstract

The aim of this research is to examine the teachability of rhetoric with song lyrics to students in the eighth grade Turkish lesson. For this purpose, "What is the effect of the song lyrics used in eighth grade Turkish lessons on students' learning rhetoric?" and "Is there a gender difference in learning song lyrics and figures of speech in eighth grade Turkish lessons?" questions have been answered. The research was designed and conducted according to a single-group pre-test and post-test weak experimental design on the basis of the quantitative research approach. The sample of the study consists of 19 eighth grade students selected by the easily accessible sampling method in Pasinler district of Erzurum. As a data collection tool in the research, the "Special Arts Test" consisting of 20 questions was used, which was composed of the items asked about the content of the verbal arts in the exams held throughout Turkey. The research was carried out in a school affiliated to the Ministry of National Education for 2 weeks in the first semester of the 2018-2019 Academic Year. In the research, firstly, songs with different examples of rhetoric were selected and worksheets were prepared with lyrics. During the lesson, the students were listened to the songs containing the rhetoric and the parts related to the rhetoric in the songs were examined. In the worksheets, activities related to rhetoric were carried out and the students were asked to find the song samples related to the rhetoric they chose and share them with their friends. The data obtained with the "Lyrics Test", which was applied as a pre-test and post-test, were organized and analyzed using descriptive and difference statistics. According to the findings, it was determined that there was a significant difference between

¹ Bu araştırma, International Euroasia Congress on Scientific Researches and Recent Trends 9. 2022, February 18-20 Antalya’da sunulan özet bildiriden türetilmiştir.

* Dr., Lebanese University, Faculty of Letters & Human Sciences, Turkology, y.kurtlu@windowslive.com, <https://orcid.org/0000-0002-1896-3767>

the pre-test and post-test averages of the students. Based on this result, it can be stated that the lyrics used in the eighth grade Turkish lessons have a positive effect on the students' learning of rhetoric. Whether the song form can be used to teach different subjects in Turkish lessons may be the object of new research.

Keywords: Turkish education, Turkish lesson, lyrics, Songs, Rhetoric.

1. Giriş

Varlığı sahip olduğu çok yönlü becerilerle anlam kazanan insanoğlu çevresel uyaranların etkisiyle becerilerini geliştirme fırsatı bulmaktadır. İnsan anne karnında başlamak üzere farklı uyaranlarla karşılaşmakta ve bu uyarıcılar onun bireysel gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Uyaranların fazlalığı veya farklılığı bireylerin bilişsel gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle eğitim etkinliklerinin bireysel farklılıkları dikkate alacak şekilde yapılması önerilmektedir.

Eğitimin temel amacı öğrencilerin planlanmış eğitim etkinlikleri ile başka bir ifadeyle amaçlara dönük uyarıcılarla eğitim programında belirtilen amaçlara ulaşmasını sağlamaktır. Ancak insanoğlu iradesini kullanan bir varlık olduğu için her uyarıcı her bireyde aynı tepkiyi ortaya çıkarmamaktadır. Dolayısıyla bu durum, öğrenenlerin bireysel farklılıklarını öne çıkarmaktadır. Tarihi süreç içinde öğrenenlerin özellikle de küçük yaşta öğrenenlerin farklı duyu organlarıyla elde ettiği ve yaparak yaşayarak öğrendiği bilgileri kalıcı hâle getirdiği bilinmektedir. Bu da eğitimde rehber rolü üstlenen eğitimcilere öğrencilerin farklı duyularını işe koşacak içerik, yöntem, teknik ve etkinlikler uygulama sorumluluğu yüklemektedir. Eğitimciler bu sorumluluğu öğrenme yaklaşım, yöntem, teknik ve materyallerini çeşitlendirerek yerine getirmeye çalışmaktadırlar.

Eğitimde ritmin kullanımı da geçmişten bugüne eğitimcilerin en önemli materyallerinden biri olmuştur. İnsanoğlunun anne karnında ebeveynlerinin sesleriyle işitme duyusu gelişmeye başlamakta ve ilerleyen zamanda ninnilerle, manilerle, tekerlemelerle bu gelişme devam etmektedir. Özellikle zekâ gelişiminde ritim ve şarkıların kullanılması atalardan bugünün toplumuna miras kalmıştır. Yazının olmadığı karanlık dönemlerde toplumlar millî hafızalarını zihni gelişmiş bireylere emanet etmek istemekte ve bunu da bir ritme sahip içerikle gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla uyarıcıların belirli bir plan dâhilinde bireylere sunulması eğitim sürecini ve eğitim içeriğini şekillendirmektedir.

Her bireyin farklı yeteneklere sahip olduğu, bilgi edinme ve kendini geliştirme sürecinde farklı duyularını kullandığı bilimsel çalışmalarla ortaya konulmakta ve uygulamalı çalışmalarla desteklenmektedir. Gardner'ın ortaya koyduğu Çoklu Zekâ Kuramı bunlardan biridir.

Öğrencilerin benzersiz yönlerini karakterize etmek ve ihtiyaçlarına uygun bir öğretim sürecini geliştirmek düşüncesine dayanan (Richards & Rodgers, 2001) Çoklu Zekâ Kuramı ile dokuz farklı zekâ türü tanımlanmaktadır. Gardner (1999a; 1999b) matematiksel-mantıksal, sözel-dilsel, müzikal-ritmik, bedensel-kinestetik, kişilerarası-içsel, görsel-mekânsal, doğacı ve varoluşsal zekâları tanımlamıştır. Farklı zekâ türlerinin tanımlanması, öğrencilerin bireysel farklılıklarının daha fazla dikkate alınmasının yolunu açmış ve bireylerin baskın zekâ türlerine yönelik eğitim etkinlikleri düzenlenmesi gerekli görülmüştür. Eğitim etkinliklerinin planlanmasında dikkate alınan ve öne çıkan zekâ alanlarından biri de müzikal-ritmik zekâdır.

Müzikal ritmik zekâ; müzikle düşünme, müziği sürekli duyma, müzik kalıplarını tanıma, hatırlama ve dönüştürme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Müzikal-ritmik zekâ sadece müzik ve ritimle sınırlı değildir. Bu nedenle müzikal-ritmik zekâ işitsel-titreşimsel olarak da adlandırılabilir. Müzikal-ritmik zekâsı güçlü olan bireyler, müzik ve ritmik kalıplara yönelik sevgi duyma; bulunan ortamlardaki seslere karşı duyarlılık, müzik eşliğinde çalışabilme, melodi ve müzik kalıplarının bir duyuşta yeniden üretebilme, başkalarının konuşmalarını taklit edebilme gibi becerilere sahip olabilir

(Gardner,1983; Morgan, 2021; Talu, 1999). Bu bağlamda bireylerin sadece müzikal-ritmik zekâ alanı değil, farklı zekâ alanlarına yönelik çalışmalar yapılması önem kazanmış ve eğitim bilim alanında bu yönde çalışmalar yapılmıştır.

Farklı zekâ türlerine yönelik etkinliklerle bireylerde istendik davranış değişikliklerinin daha kolay ve kalıcı bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla içerikler geliştirilmiş ve bireylerin müzikal-ritmik zekâlarını harekete geçirecek veya bireylerin farklı zekâ türlerini kullanmalarını sağlayacak eğitim etkinlikleri düzenlenmesine yönelik bilimsel çalışmalar yapılmıştır (Cömert & Özbey, 2021; Gökdemir, 2019; Kocabaş, 2022). Farklı disiplinlerde yapılan bilimsel çalışmalar, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve ana dili öğretiminde de gerçekleştirilmiştir. (Çelikkol, 2007; Çoban, 2022; Nişancı, 2013; Topçuoğlu Ünal & Sever, 2018; Yorulmaz, 2012). Alan yazını incelendiğinde müziksel-ritmik zekâyâ yönelik etkinliklerin dil bilgisi öğretiminde akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği (Günay vd., 2014), yedinci sınıf Türkçe dersi millî kültür temasının öğretiminde materyal olarak kullanılan Barış Manço şarkılarının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı (Turan & Çelik, 2019), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde şarkıların kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarının ve söz varlıklarının geliştirilmesinde etkili olduğu (İşcan & Maden, 2020; Sarıkaya, 2019) yönünde sonuçlar rapor edilmiştir. Ayrıca alan yazını incelendiğinde müzik eğitimi alan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğunu (Campbell, 1997), müzik dinlemenin öğrencilerin mekânsal/zamansal zekâlarını geliştirdiği (Rauscher vd., 1995), müziğin kas sistemi, psikolojik durum ve fiziksel olarak da bireyleri etkilediğini (Benenzón, 1995) ortaya koyan çalışmalar da görülmüştür.

Alan yazınında şarkılarla noktalama işareti öğretilmesi (Yiğit & Topçuoğlu Ünal, 2019), yaratıcı yazma becerisinin geliştirilmesinde müziğin etkisi (Topçuoğlu Ünal & Sever, 2018), Tokat türkülerindeki deyimlerin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılması (Delen & Toyran, 2023), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde müzik kullanımına yönelik akademisyenlerin görüşlerinin belirlenmesi (Ergun & Canbulat, 2023) gibi Türkçe öğretimi, dil öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde müzik unsurlarının kullanılmasıyla ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Ancak yapılan alan yazını taramasında müzikle (şarkı, türkü, ninni vb.) söz sanatlarının öğretilmesiyle ilgili bir çalışmaya erişilememiştir. Alan yazınında müzik ve şarkı sözleriyle söz sanatlarının öğretilmesiyle ilgili bir çalışmaya erişilememesi, müziğin eğitimde önemli bir öğretim materyali kabul edilmesi ve öğrencilerin bireysel farklılıklarının önemsenmesi, farklı zekâ türlerinin eğitimde dikkate alınması nedeniyle bu çalışmanın gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Araştırmanın amacı sekizinci sınıf Türkçe dersinde öğrencilere şarkı sözleriyle söz sanatlarının öğretilirliğinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruları cevaplanmıştır:

1. Sekizinci sınıf Türkçe derslerinde kullanılan şarkı sözlerinin öğrencilerin söz sanatlarını öğrenmelerine etkisi nedir?
2. Sekizinci sınıf Türkçe derslerinde şarkı sözleriyle söz sanatlarını öğrenmede cinsiyet açısından bir farklılık var mıdır?

2. Yöntem

Araştırma nicel araştırma yaklaşımı temelinde tek gruplu ön-test, son-test zayıf deneysel desene göre tasarlanıp yürütülmüştür. Zayıf deneysel desende tek bir deney grubu oluşturulmaktadır ve deney sürecinden ön-test ve son-test uygulanarak deney grubundan elde edilen sonuçlar değerlendirilmektedir (Cohen vd., 2007). Zayıf deneysel desenin tam ve yarı deneysel desenlerden temel farkı deney sürecinde kontrol grubunun bulunmamasıdır ve yarı deneysel araştırmalarda müdahale aracı tek deney grubu üzerinde uygulanarak bağımlı değişkene etkisinin belirlenmeye çalışılmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmada zayıf deneysel desenin tercih edilmesinin nedeni deneyin 8. sınıf düzeyinde yapılması ve bu düzeyde Liselere Giriş Sınavı (LGS) yapıldığı için deney ve kontrol gruplu bir

çalışmanın uygulama okulunda kabul edilmemesidir. Deney grubu (8/A sınıfı) ile gerçekleştirilen öğretim süreci Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Deneysel süreç

Grup	Ön-test	İşlem: 2 hafta X 6 ders saati=12 saat uygulama	Son-test
8/A Sınıfı	Söz Sanatları Ön-testi	“T.8.3.7.” kazanımı doğrultusunda hazırlanan şarkılarla desteklenmiş ders içeriği	Söz Sanatları Son-testi

Tablo 1’de görüldüğü üzere “8. sınıf “T.8.3.7. Metindeki söz sanatlarını tespit eder.” (Benzetme/teşbih, kişileştirme/teşhis, konuşurma/intak ve karşıtlık/tezat, abartma/mübalâğa söz sanatlarının belirlenmesi sağlanır.) kazanımı doğrultusunda şarkı sözleri ve besteleriyle desteklenen ders içeriği hazırlanmış ve iki hafta boyunca toplam 12 ders saatinde 8/A sınıfında uygulanmıştır. Deney grubunda bağımsız değişkenin (şarkı sözleri ve besteleriyle hazırlanan ders içeriği) etkisini belirlemek üzere “Söz Sanatları Testi” uygulanmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örnekleme Erzurum’un Pasinler ilçesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen, sekizinci sınıfta öğrenim gören 19 öğrenciden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir örnekleme araştırmacının var olan öğeler içinde yeterli sayıda öğeyi örneklem olarak belirlemesine dayanmaktadır (Singleton & Straits, 2005). Bu çalışmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle örneklem belirlenmesi de araştırmanın 8. sınıf düzeyinde yürütülmesi, bu sınıf düzeyinde Liselere Giriş Sınavı (LGS) bulunması ve araştırmanın farklı okullarda uygulanamamasıdır. Araştırmada örneklem belirlemeden önce okul yönetimiyle görüşülmüş, araştırmanın amacı ve içeriğiyle ilgili okul yönetimine bilgi verilmiş ve araştırma süresi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından söz sanatları konusu için belirlenen süreyle sınırlandırılacağı ifade edilmiştir. Sonrasında 8/A, 8/B, 8/C ve 8/D sınıfları arasından rastlantısal olarak (kura ile) 8/A sınıfı araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir. Örneklem bilgisi Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Örneklem grubu

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erkek	12	63,2
Kız	7	36,8
Toplam	19	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere deney grubunun %63.2’si erkek, %36.8’i de kız öğrencilerden oluşmaktadır.

2.2. Araştırma süreci

Araştırma 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı’nın ilk yarısında 2 hafta boyunca Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir imam hatip ortaokulunda yürütülmüştür. Araştırmanın uygulanması için kurum müdüründen izin alınmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda okuma becerisi akıcı okuma başlığında sekizinci sınıf “T.8.3.7. Metindeki söz sanatlarını tespit eder. (Benzetme (teşbih), kişileştirme (teşhis), konuşurma (intak) ve karşıtlık (tezat), abartma (mübalâğa) söz sanatlarının belirlenmesi sağlanır.” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019, 48) kazanımı doğrultusunda şarkılarla desteklenen bir ders içeriği hazırlanmıştır. Ders içeriği için seçilen şarkılar, şarkı sözleri ve çalışma kâğıtları; Türkçe eğitiminde bir öğretim üyesi, iki Türkçe öğretmeni ve bir psikolojik danışman tarafından incelenmiş ve içerik için seçilen bazı şarkılar ve şarkı sözleri içerikten çıkarılarak yeniden düzenlenmiştir.

Ders sürecinde öğrencilere teşhis (kişileştirme), mübalağa (abartma), tezat (zıtlık/karşıtlık), teşbih (benzetme), intak (konuşturma) söz sanatlarını içeren şarkılar dinletilmiş ve şarkılarda söz sanatlarıyla ilgili kısımlar incelenmiştir. Ders sürecinde şarkı sözleriyle hazırlanan çalışma kâğıtları kullanılmış ve çalışma kâğıtlarında sunulan örneklerden hareketle şarkı sözlerindeki söz sanatlarının eşleştirilmesi sağlanmıştır. İçerik haricinde öğrencilerin kendilerine sunulan örneklerden hareketle farklı örnekler sunması sağlanmıştır.

Ders sürecinde öğrencilerle aşağıda verilen eserler incelenmiştir.

“Canım İstanbul” Necip Fazıl Kısakürek’e ait eser Uğur Işılak tarafından seslendirilmiştir.

“Bir Elmanın Yarı” İsmail Üredi’ye ait eser Mehmet Erdem tarafından seslendirilmiştir.

“Çırpınırdı Karadeniz”² Ahmed Cevad’a ait eser Üzeyir Hacıbeyli tarafından bestelenmiş ve Azerin tarafından seslendirilmiştir.

“Sordum Sarı Çiçeğe” sözleri Yunus Emre’ye ait eser Fatih Koca tarafından bestelenmiştir.

“Hak Bir Gönül Verdi Bana” Yunus Emre’ye ait eser Halil Necipoğlu tarafından bestelenmiş ve seslendirilmiştir.

“Kaldırımlar” Necip Fazıl Kısakürek’e ait eser Özhan Eren-Yücel Arzen tarafından bestelenmiş ve Funda Arar tarafından seslendirilmiştir.

“Uzun İnce Bir Yoldayım” Âşık Veysel Şatıroğlu’na ait eser Tarkan Tevetoğlu tarafından seslendirilmiştir.

“Geçilmez” Necip Fazıl Kısakürek’e ait eser Uğur Işılak tarafından bestelenerek seslendirilmiştir.

“Sıhhat Gibi” Muhibbi / Kanuni Sultan Süleyman’a ait eser Uğur Işılak tarafından bestelenmiş ve seslendirilmiştir.

Yukarıda verilen eserlerin hem bestelenmiş hâlleri hem de güfteleri incelenmiş, çalışma kâğıtlarında söz sanatlarıyla ilgili etkinlikler yapılmış ve öğrencilerden seçtikleri söz sanatıyla ilgili şarkı örneklerini bulmaları ve arkadaşlarıyla paylaşımları istenmiştir. Deney öncesinde ve sonrasında “Söz Sanatları Testi” uygulanarak bağımsız değişkenin bağımlı değişkene etkisi araştırılmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Söz Sanatları Testi” kullanılmıştır. Testi hazırlamak için Türkiye geneli yapılan sınavlarda Liselere Giriş Sınavı (LGS) ve İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavı (İOKBS) soruları incelenmiş ve söz sanatlarıyla ilgili sorular tespit edilmiştir. Benzetme, kişileştirme, konuşturma, karşıtlık ve abartma konusuyla ilgili maddelerden eşit sayıda maddeler seçilerek 22 maddeden oluşan taslak “Söz Sanatları Testi” oluşturulmuştur. Taslak, Türkçe eğitimi alanında bir öğretim üyesi ve 2 Türkçe öğretmenine gönderilmiş ve uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda testteki 2 madde çıkarılmış ve bir madde de farklı bir madde ile değiştirilmiştir. Yapılan düzeltmelerden sonra 20 maddeden oluşan “Söz Sanatları Testi”ne son şekli verilmiş ve kısa bir açıklama (testin amacı) eklendikten sonra test uygulanmıştır.

² Azerbaycan’ın millî şairi Ahmed Cevad tarafından Gence’de 15 Kasım 1914’te yazılan eser Azerbaycanlı ünlü besteci ve fikir adamı Üzeyir Hacıbeyli tarafından bestelenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

“Söz Sanatları Testi” ile elde edilen veriler düzenlenmiş, betimsel ve fark istatistikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Veri setinin normallik testi Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Başarı testinden elde edilen veri setinin normallik analizi

Test	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Ön-test	,148	19	,200*	,938	19	,246
Son-test	,188	19	,076	,903	19	,055

Tablo 3’te verilen deney grubundaki öğrenci sayısı 30’un altında ($n < 30$) olduğu için Shapiro-Wilk testi sonucu yorumlanmıştır. Tablo 3 incelendiğinde deney grubunun ön-test ve son-test ortalamasına ait Shapiro-Wilk test sonucunun anlamsız ($p > .05$) olduğu ve veri setinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca veri setinin çarpıklık ve basıklık katsayıları da incelenmiş ve Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. “Söz Sanatları Testi” ile elde edilen veri setinin çarpıklık ve basıklık değerleri

Test	Grup	n	Ortalama	Medyan	Std. Sap.	Skewness	Kurtosis	
Söz Sanatları Testi”	8/ Sınıfı	Ön-Test	19	76.05	77.28	21.446	-.643	-.696
		Son-Test	19	61,58	65.00	23,866	-.407	-.900

Tablo 4 incelendiğinde veri setinin çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1.500 ila -1.500 arasında olduğu ve veri setinin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Tabachnick ve Fidell (2013) çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1.500 ve -1.500 değerleri arasında olan veri setlerinin normal dağılım gösterdiğini belirtmiştir. Bu testler sonucunda elde edilen veriler parametrik testlerle analiz edilmiştir.

2.5. Araştırma Etiği

Araştırma sürecinde katılımcı onayı, kurum onayı ve etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma yapılmadan önce araştırma tarihindeki yönetmeliklerde belirtildiği şekilde araştırmanın yapılacağı kurum yöneticilerinden deneysel uygulama için izin alınmıştır. Araştırmanın amacı, araştırma süreci ve ders içeriğine ilişkin kurum yöneticilerine bilgi verilmiş ve araştırma sonuçları kurum yöneticileriyle paylaşılmıştır. Araştırmada örneklem olarak belirlenen öğrencilere ve ailelerine araştırmanın amacıyla ilgili bilgi verilmiş, araştırma sürecinde öğrencilere, istedikleri zaman deney grubundan ayrılabilceği bilgisi verilmiş ve araştırmaya katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Ayrıca öğrenci velilerine de bilgilendirilmiş onam metni sunulmuştur. Araştırma sürecinde deney grubunda bir öğrenci araştırmaya katılmak istemediğini belirttiği için bu öğrenci deney grubundan çıkarılmıştır. Ayrıca araştırmaya ilişkin 06 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar objektif bir şekilde raporlanmış ve araştırmada faydalanılan kaynaklar metin içinde ve kaynakçada belirtilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular bu başlık altında verilmiş ve yorumlanmıştır.

“Sekizinci sınıf Türkçe derslerinde kullanılan şarkı sözlerinin öğrencilerin söz sanatlarını öğrenmelerine etkisi nedir?” araştırma sorusuna ilişkin bulgular:

Deney grubunun ön-test ve son-test ortalamaları bağımlı örneklemelerde t-Testi ile analiz edilmiş ve bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. *Deney grubunun ön-test ve son-test ortalamalarına ilişkin bağımlı örneklemelerde t-testi sonucu*

Test	N	Mean	Std. Sap.	t	df	Sig.
Ön-test	19	61.58	23.866	-3,970	18	,001
Son-test	19	76.05	21.446			

Tablo 5 incelendiğinde deney grubunun “Söz Sanatları Testi” ön-test ve son-test puan ortalamalarına ilişkin bağımlı örneklemelerde t-testi sonucuna göre son-test lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($t_{18} = -3.970$; $p < .05$). Bu bulgudan hareketle deney grubunda yapılan uygulamanın öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilediği, deney grubundaki öğrencilerin yapılan uygulama sonucunda “T.8.3.7. Metindeki söz sanatlarını tespit eder.” kazanımına büyük oranda eriştiği ifade edilebilir.

“Sekizinci sınıf Türkçe derslerinde şarkı sözleriyle söz sanatlarını öğrenmede cinsiyet açısından bir farklılık var mıdır?” araştırma sorusuna ilişkin bulgular:

Deney gurubunda bulunan öğrencilerin ön-test ve son-test puan ortalamaları cinsiyetleri açısından değerlendirilmiş ve yapılan Bağımsız Örneklemelerde t-Testi sonucu Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. *Deney grubunun ön-test ve son-test puan ortalamalarının cinsiyet açısından karşılaştırılması bağımsız örneklemelerde t-testi sonucu*

	Cinsiyet	N	Mean	Std. Deviation	t	df	Sig.
Ön-test	Erkek	12	55,00	21,213	-2.621	17	.018
	Kız	7	72,86	25,472			
Son-test	Erkek	12	67,50	19,714	-1.646	17	.118
	Kız	7	90,71	16,439			

Tablo 6 incelendiğinde “Söz Sanatları Testi” ön-test ve son-test puan ortalamalarına ilişkin bağımsız örneklemelerde t-testi sonucuna göre cinsiyet açısından öğrencilerin ön-test puan ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark ($t_{17} = -2.621$; $p < .05$) bulunduğu görülmüştür. Cinsiyet açısından öğrencilerin son-test puan ortalamaları arasında da kız öğrenciler lehine anlamlı yönde ($t_{17} = -1.646$; $p < .05$) bir fark olduğu söylenebilir. Dolayısıyla kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre konuya ilişkin hem hazırbulunuşluk düzeylerinin hem de süreçteki öğrenmelerin daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

“Sekizinci sınıf Türkçe dersinde öğrencilere şarkı sözleriyle söz sanatlarının öğretilebilirliğinin incelenmesi” amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin ön-test ve son-test ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle sekizinci sınıf Türkçe derslerinde kullanılan şarkı sözlerinin öğrencilerin söz sanatlarını öğrenmelerini olumlu yönde etkilediği ve deneysel işlem sonucunda öğrencilerin dersin kazanımlarına eriştiği ifade edilebilir. Dolayısıyla şarkıların öğrencilerin söz sanatlarına ilişkin bilgileri öğrenmelerini olumlu yönde etkilediği ifade edilebilir. Ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre derste daha başarılı olduğu söylenebilir. Kız öğrencilerin söz sanatları konusuyla ilgili hem hazırbulunuşluk düzeyi hem de ders başarı açısından erkek öğrencilere göre daha başarılı oldukları söylenebilir. Bu sonuçtan hareketle şarkılar, şarkı sözleri ve şarkı sözleriyle hazırlanan çalışma kâğıtlarını içeren ders içeriğinin söz sanatlarının öğretilmesinde kullanılabileceği ifade edilebilir.

Alan yazını incelendiğinde müziğin özellikle dil bilgi öğretiminde etkisini ortaya koyan çalışmaların sonuçlarıyla bu çalışmanın sonuçlarının tutarlı olduğu görülmektedir. Günay vd. (2014) tarafından yapılan araştırmada kip ve zaman konusunun müziksel-ritmik zekâyâ dönük etkinliklerle öğretilmesinin öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği, uygun yöntem ve içerik seçimiyle müziğin dil bilgi öğretimini eğlenceli hâle getirerek daha etkili bir dil bilgisi öğretimi yapılabileceği ortaya konulmuştur. Şenol (2013) yaptığı araştırmada sözlü kültür ürünlerinin cümle bilgisi öğretiminde öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın sonuçlarının alan yazınında yapılan çalışmaların sonuçlarıyla tutarlı olduğu söylenebilir.

Alan yazını taramasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de benzer sonuçların rapor edildiği görülmüştür. Üstün (2023) tarafından yapılan yabancılara Türkçe öğretiminde çocuk şarkılarının etkisini belirlemeye yönelik araştırmada çocuk şarkılarının yabancılara Türkçe öğretiminde öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir. Demirci (2019) yaptığı araştırmada iletişimsel yaklaşımla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şarkıların dil öğrenimine etkisini araştırmış ve ders içi etkinliklerde şarkı kullanımının Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin başta dinleme ve konuşma olmak üzere okuma, yazma, kelime ve dil bilgisi becerilerini geliştirdiği sonucunu rapor etmiştir. Nişancı (2013) yabancılara Türkçe öğretiminde otantik Türkçe şarkıların kullanılmasının öğrencilerin motivasyonlarını, kendine güvenlerini ve otonom öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini rapor etmiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın sonuçlarının alan yazınındaki araştırma sonuçlarıyla tutarlı olduğu söylenebilir. Alan yazınında şarkıların, ritme dayalı kültür unsurlarının yabancılara Türkçe öğretimi ve ana dili öğretiminde kullanılabileceğine ilişkin nitel ve nicel çalışmaların bulunduğu ve bu çalışmalarda da olumlu sonuçlara yer verildiği belirlenmiştir (Ergun & Canbulat, 2023; Köse, 2012; Sarıkaya, 2019; Tekşan & Süğümlü, 2018; Yılmaz, 2022). Dolayısıyla sekizinci sınıf Türkçe dersinde öğrencilere şarkı sözleriyle söz sanatlarının öğretilirliğinin incelendiği bu araştırma sonuçlarının alan yazınındaki araştırma sonuçlarıyla benzer olduğu ve bunun da araştırmanın güvenilirliğine hizmet ettiği ifade edilebilir.

Elde edilen sonuçlardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Şarkıların ve şarkı sözlerinin Türkçe dersinde temel dil becerilerinin öğretilmesinde kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin farklı çalışmalar yapılabilir.
2. Nitel ve nicel yaklaşımların birlikte kullanıldığı çalışmalarla konu derinlemesine incelenebilir.
3. Uygun ders içerikleri şarkı formunda ders içeriklerine dönüştürülebilir.
4. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde ve ana dili öğretiminde kullanılmak üzere ritme dayalı kültür unsurları derlemesi yapılabilir.

5. Kaynakça

- Benenzón, R. (1995). *Manual de musicoterapia*. Paidós.
- Campbell, D. (1997). *The Mozart effect*. Quill.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. Routledge.
- Cömert, S., & Özbey, S. (2021). Türk müziği destekli psikolojik sağlık programı: Okul öncesi dönemdeki çocukların psikolojik sağlık düzeyleri üzerine etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 366-393. <https://doi.org/10.21733/ibad.947566>
- Çelikkol, Ö. (2007). *Kelime kazanımında müziğin etkisi* (Tez No. 206233) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Çoban, İ. (2022). Yabancılara Türkçe öğretiminde müziğin yeri: Bir horon örneği. *Bezgek Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(1), 20-37. <https://doi.org/10.56987/bezgek.5>
- Delen, M., & Toyran, M. (2023). Tokat türkülerindeki deyimlerin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 8(2), 171-189. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aydintdd/issue/80143/1250121>
- Demirci, E.Ö. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şarkı kullanımı seviye A1*. (Tez No. 582833) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ergun, N., & Canbulat, M. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde müzik kullanımına ilişkin akademisyen görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 6(1), 1-15. <https://doi.org/10.52974/jena.1200209>
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind. The theory of multiple intelligences*. Basic Books.
- Gardner, H. (1999a). *Intelligence reframed. Multiple intelligences for the 21st century*. Basic Books.
- Gardner, H. (1999b). Are there additional intelligences? The case for naturalist, spiritual, and existential intelligences. In J. Kane (Ed.), *Education, information and transformation* (pp. 111-131). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Gökdemir, S. (2019). *7. sınıf sosyal bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi*. (Tez No. 602337) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Günay, N., Aytan, T., & Şengül, M. (2014). Müziksel-ritmik zekâyâ yönelik etkinliklerin dil bilgisi öğretiminde akademik başarıya etkisi. *NWSA-Education Sciences*, 9(2), 120-134. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.2.1C0610>
- İşcan, A., & Maden, M.N. (2020). The use of songs in the development of Turkish vocabulary for those who learn Turkish as a foreign language. *International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS)*, 2(2), 630-650. <https://doi.org/10.35452/caless.2020.33>
- Kocabaş, A. (2022). Disiplinlerarası yaklaşımda bir model önerisi: Müzikle matematik öğretimi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 125-137.
- Köse, B. (2012). *Franızca öğretiminde şarkının kullanımı*. (Tez No. 327718) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. <https://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>
- Morgan, H. (2021). Howard Gardner's multiple intelligences theory and his ideas on promoting creativity. In F. Reisman (Ed.), *Celebrating giants and trailblazers: A-Z of who's who in creativity research and related fields* (pp.124-141). KIE.
- Nişancı, İ. (2013). Balkanlarda Türkçe, Türkçe şarkıların dil öğretiminde kullanımı. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı*, Beder Üniversitesi, Tiran Arnavutluk, 1, 172-189.
- Rauscher, F. H., Shaw, G. L., & Ky, K. N. (1995). Listening to Mozart enhances spatial/temporal reasoning. *Neuroscience Letters*, 1(185), 44-47. [https://doi.org/10.1016/0304-3940\(94\)11221-4](https://doi.org/10.1016/0304-3940(94)11221-4)
- Richards, J., & T. Rodgers. (2001). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge University.

- Sarıkaya, B. (2019). Müzik eşliğinde okumanın Türkçe öğretmeni adaylarının anlama becerilerine etkisi bir karma yöntem araştırması. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 6(2), 70-85.
- Singleton, R.A., & Straits, B.C. (2005) *Approaches to social research* (4. baskı). Oxford University
- Şenol, E. (2013). *Cümle bilgisi öğretiminde sözlü kültür ürünleri ve şiirlerin öğrenci başarısına ve kalıcılığa etkisi*. (Tez No. 348755) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6th ed.). Allyn and Bacon.
- Talu, N. (1999). Çoklu zekâ kuramı ve eğitime yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 64-72.
- Tekşan, K., & Süğümlü, Ü. (2018). Türkülerin Türkçe Eğitiminde Kullanılabilirliği. *Sakarya University Journal of Education*, 8(4), 286-299. <https://doi.org/10.19126/suje.480111>
- Topçuoğlu Ünal, F., & Sever, A. (2018). Yaratıcı yazmada müziğin etkisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 2907-2918. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3543>
- Turan, L., & Çelik, H. (2019). Yedinci sınıf Türkçe dersi millî kültür temasının Barış Manço şarkılarıyla öğretiminin öğrenci başarısına etkisi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 65, 533-566. <https://doi.org/10.14222/Turkiyat3954>
- Üstün, H. (2023). Yabancı öğrencilere Türkçe öğretiminde çocuk şarkılarının etkisi. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. (32), 1-14. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1252757>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yılmaz, N. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde müzik ve ritim aracılığı ile dil öğretimi*. (Tez No. 753098) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yiğit, A., & Topçuoğlu Ünal, F. (2019). Şarkılarla noktalama işareti öğretme etkinliğinin 8. Sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanma becerileri üzerine etkisi. *International Journal of Language Academy*. 7(1), 139-154. <https://doi.org/10.18033/ijla.4093>
- Yorulmaz, B. (2012). Bir din eğitimi aracı olarak dini müziğin kullanımı. *Din ve Müzik*, İstanbul. https://www.researchgate.net/publication/284157284_Bir_Din_Egitimi_Araci_Olarak_Dini_Muzigin_Kullanimi